නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

අට්ඨකථා

සංගායනස්ස පුච්ඡා-විස්සජ්ජනා

සදෙවකොපි චෙ ලොකො, ආගන්ත්වා තාසයෙය්‍ය මං;
න මෙ පටිබලො අස්ස, ජනෙතුං භයභෙරවං.

සචෙපි ත්වං මහිං සබ්බං, සසමුද්දං සපබ්බතං;
උක්ඛිපිත්වා මහානාග, ඛිපෙය්‍යාසි මමූපරි;
නෙව මෙ සක්කුණෙය්‍යාසි, ජනෙතුං භයභෙරවං;
අඤ්ඤදත්ථු තවෙවස්ස, විඝාතො උරගාධිප.

මා දානි කොධං ජනයිත්ථ, ඉතො උද්ධං යථා පුරෙ;
සස්සඝාතඤ්ච මාකත්ථ, සුඛකාමා හි පාණිනො;
කරොථ මෙත්තං සත්තෙසු, වසන්තු මනුජා සුඛං.

චත්තාරො ආසීවිසා උග්ගතෙජා ඝොරවිසාති ඛො භික්ඛවෙ චතුන්නෙතං මහාභූතානං අධිවචනං.

පඤ්ච වධකා පච්චත්ථිකාති ඛො භික්ඛවෙ පඤ්චන්නෙතං උපාදානක්ඛන්ධානං අධිවචනං.

ඡට්ඨො අන්තරචරො වධකො උක්ඛිත්තාසිකොති ඛො භික්ඛවෙ නන්දීරාගස්සෙතං අධිවචනං.

සුඤ්ඤො ගාමොති ඛො භික්ඛවෙ ඡන්නෙතං අජ්ඣත්තිකානං ආයතනානං අධිවචනං.

චොරා ගාමඝාතකාති ඛො භික්ඛවෙ ඡන්නෙතං බාහිරානං ආයතනානං අධිවචනං.

මහාඋදකණ්ණවො ඛො භික්ඛවෙ චතුන්නෙතං ඔඝානං අධිවචනං.

ඔරිමං තීරං සාසඞ්කං සප්පටිභයන්ති ඛො භික්ඛවෙ සක්කායස්සෙතං අධිවචනං.

පාරිමං තීරං ඛෙමං අප්පටිභයන්ති ඛො භික්ඛවෙ නිබ්බානස්සෙතං අධිවචනං.

වීරියාරම්භස්සෙතං අධිවචනං.

ගන්ත්වා කස්මීරගන්ධාරං, ඉසි මජ්ඣන්තිකා තදා;
දුට්ඨං නාගං පසාදෙත්වා, මොචෙසි බන්ධනා බහූ.

පුනපි භන්තෙ දක්ඛෙමු සඞ්ගති චෙ භවිස්සති.

අජ්ජාපි සන්තානමයං, මාලං ගන්ථෙන්ති නන්දනෙ;
දෙවපුත්තො ජවො නාම, යො මෙ මාලං පටිච්ඡති.

මුහුත්තොවිය සො දිබ්බො, ඉධ වස්සානි සොළස;
රත්තින්දිවො ච සො දිබ්බො, මානුසිං සරදො සතං.

ඉති කම්මානි අන්වෙන්ති, අසඞ්ඛෙය්‍යාපි ජාතියො;
කල්‍යාණං යදි වා පාපං, න හි කම්මං විනස්සති.

යො ඉච්ඡෙ පුරිසො හොතුං, ජාති ජාති පුනප්පුනං;
පරදාරං විවජ්ජෙය්‍ය, ධොතපාදොව කද්දමං.

යා ඉච්ඡෙ පුරිසො හොතුං, ජාති ජාති පුනප්පුනං;
සාමිකං අපචායෙය්‍ය, ඉන්දංව පරිචාරිකා.

යො ඉච්ඡෙ දිබ්බභොගඤ්ච, දිබ්බමායුං යසං සුඛං;
පාපානි පරිවජ්ජෙත්වා, තිවිධං ධම්මමාචරෙ.

යං භික්ඛවෙ සදෙවකස්ස ලොකස්ස සමාරකස්ස සබ්‍රහ්මකස්ස සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය දිට්ඨං සුතං මුතං විඤ්ඤාතං පත්තං පරියෙසිතං අනුවිචරිතං මනසා, තමහං ජානාමි තමහං අභිඤ්ඤාසිං, තං තථාගතස්ස විදිතං, තං තථාගතො න උපට්ඨාති.

ඉති ඛො භික්ඛවෙ තථාගතො දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතබ්බෙසු ධම්මෙසු තාදීයෙව තාදී, තුම්හා ච පන තාදිම්හා අඤ්ඤො තාදී උත්තරිතරො වා පණීතතරො වා නත්ථීති වදාමි.

සුවණ්ණභූමිං ගන්ත්වාන, සොණුත්තරා මහිද්ධිකා;
පිසාචෙ නිද්ධමෙත්වාන, බ්‍රහ්මජාලමදෙසිසුං.

සමණා මයං මහාරාජ, ධම්මරාජස්ස සාවකා;
තවෙව අනුකම්පාය, ජම්බුදීපා ඉධාගතා.

අහං බුද්ධඤ්ච ධම්මඤ්ච, සඞ්ඝඤ්ච සරණං ගතො,
උපාසකත්තං දෙසෙසිං, සක්‍යපුත්තස්ස සාසනෙ.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවා වෙරඤ්ජායං විහරති නළෙරුපුචි මන්දමූලෙ.

සග්ගාරොහණසොපාණං , අඤ්ඤං සීලසමං කුතො;
ද්වාරං වා පන නිබ්බාන, නගරස්ස පවෙසනෙ.

අලමෙව කාතුං කල්‍යාණං, දානං දාතුං යථාරහං;
පාණිං කාමදදං දිස්වා, කො පුඤ්ඤං නකරිස්සති.

දස්සාමන්නඤ්ච පානඤ්ච, වත්ථසෙනාසනානි ච;
පපඤ්ච උදපානඤ්ච, දුග්ගෙ සඞ්කමනානි ච.

මහාඅට්ඨකථඤ්චෙව , මහාපච්චරිමෙවච;
කුරුන්දිඤ්චාති තිස්සොපි, සීහළට්ඨකථා ඉමා;
බුද්ධමිත්තොති නාමෙන, විසුතස්ස යසස්සිනො;
විනයඤ්ඤුස්ස ධීරස්ස, සුත්වා ථෙරස්ස සන්තිකෙ.

උපද්දවාකුලෙ ලොකෙ, නිරුපද්දවතො අයං;
එකසංවච්ඡරෙනෙව, යථා නිට්ඨං උපාගතා;
එවං සබ්බස්ස ලොකස්ස, නිට්ඨං ධම්මූපසංහිතා;
සීඝං ගච්ඡන්තු ආරම්භා, සබ්බෙපි නිරුපද්දවා.

චිරට්ඨිතත්ථං ධම්මස්ස, කරොන්තෙන මයා ඉමං;
සද්ධම්මබහුමානෙන, යඤ්ච පුඤ්ඤං සමාචිතං;
සබ්බස්ස ආනුභාවෙන, තස්ස සබ්බෙපි පාණිනො;
භවන්තු ධම්මරාජස්ස, සද්ධම්මරසසෙවිනො.

චිරං තිට්ඨතු සද්ධම්මො, කාලෙ වස්සං චිරං පජං;
තප්පෙතු දෙවො ධම්මෙන, රාජා රක්ඛතු මෙදිනිං.

තාව තිට්ඨතු ලොකස්මිං, ලොකනිත්ථරණෙසිනං;
දස්සෙන්තී කුලපුත්තානං, නයං සීලවිසුද්ධියා;
යාව බුද්ධොති නාමම්පි, සුද්ධචිත්තස්ස තාදිනො;
ලොකම්හි ලොකජෙට්ඨස්ස, පවත්තති මහෙසිනො.

කරුණාසීතලහදයං , පඤ්ඤාපජ්ජොතවිහතමොහතමං;
සනරාමරලොකගරුං, වන්දෙ සුගතං ගතිවිමුත්තං.

බුද්ධොපි බුද්ධභාවං, භාවෙත්වා චෙව සච්ඡිකත්වාච;

යං උපගතො ගතමලං, වන්දෙ තමනුත්තරං ධම්මං.

සුගතස්ස ඔරසානං, පුත්තානං මාරසෙනමථනානං;
අට්ඨන්නම්පි සමූහං, සිරසා වන්දෙ අරියසඞ්ඝං.

දීඝස්ස දීඝසුත්තඞ්කිතස්ස, නිපුණස්ස ආගමවරස්ස;
බුද්ධානුබුද්ධසංවණ්ණිතස්ස, සද්ධාවහගුණස්ස.

සම්මාසම්බුද්ධෙනෙව හි තිණ්ණම්පි පිටකානං අත්ථවණ්ණනාක්කමො භාසිතො, යාපකිණ්ණකදෙසනාති වුච්චති, තතො සංගායනාදිවසෙන සාවකෙහීති ආචරියා වදන්ති.

අත්ථප්පකාසනත්ථං, අට්ඨකථා ආදිතො වසිසතෙහි;
පඤ්චහි යාසඞ්ගීතා, අනුසඞ්ගීතා ච පච්ඡාපි.

මජ්ඣෙ විසුද්ධිමග්ගා, එස චතුන්නම්පි ආගමානඤ්හි;
ඨත්වා පකාසයිස්සති, තත්ථ යථා භාසිතමත්ථං;
ඉච්චෙව කතො තස්මා, තම්පි ගහෙත්වාන සද්ධිමෙතාය;
අට්ඨකථාය විජානාථ, දීඝාගමනිස්සිතං අත්ථං.

අත්ථානං සූචනතො, සුවුත්තතො සවනතොථසූදනතො,
සුත්තාණා සුත්තසභාගතොච, සුත්තන්ති අක්ඛාතං.

සුදුද්දසං සුනිපුණං, යත්ථකාමනිපාතිනං;
චිත්තං රක්ඛෙථ මෙධාවී, චිත්තං ගුත්තං සුඛාවහං.

සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනඤ්ජප්පත්තෙ ඤාණදස්සනාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති –

යංහිතං භික්ඛවෙ සම්මාවදමානෙ වදෙය්‍ය සමන්තපාසො මාරස්සාති, මාතුගාමංයෙව සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය සමන්තපාසො මාරස්සාති.

යො භික්ඛු දිවසං චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ච ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙත්වා.

ඉති චිත්තකිරියවායොධාතුවිප්ඵාරවසෙන අයං කායසම්මතො අට්ඨිසඞ්ඝාතො අභික්කමති.

කරුණා විය සත්තෙසු, පඤ්ඤා යස්ස මහෙසිනො;
ඤෙය්‍යධම්මෙසු සබ්බෙසු, පවත්තිත්ථ යථාරුචි.

දයාය තාය සත්තෙසු, සමුස්සාහිතමානසො;
පාටිහීරාවසානම්හි, වසන්තො තිදසාලයෙ;
පාරිච්ඡත්තකමූලම්හි, පණ්ඩුකම්බලනාමකෙ;
සිලාසනෙ සන්නිසින්නො, ආදිච්චොව යුගන්ධරෙ.

චක්කවාළසහස්සෙහි, දසාහාගම්ම සබ්බසො;
සන්නිසින්නෙන දෙවානං, ගණෙන පරිවාරිතො;
මාතරං පමුඛං කත්වා, තස්සා පඤ්ඤාය තෙජසා;
අභිධම්මකථාමග්ගං, දෙවානං සම්පවත්තයි.

තස්ස පාදෙ නමස්සිත්වා, සම්බුද්ධස්ස සිරීමතො;
සද්ධම්මඤ්චස්ස පූජෙත්වා, කත්වා සඞ්ඝස්ස චඤ්ජලිං.

යං දෙවදෙවො දෙවානං, දෙසෙත්වා නයතො පුන;
ථෙරස්ස සාරිපුත්තස්ස, සමාචික්ඛි විනායකො.

අනොතත්තදහෙ කත්වා, උපට්ඨානං මහෙසිනො;
යඤ්ච සුත්වාන සො ථෙරො, ආහරිත්වා මහීතලං.

භික්ඛූනං පරිරුදාභාසි, ඉති භික්ඛූහි ධාරිතො;
සඞ්ගීතිකාලෙ සංඞ්ගීතො, වෙදෙහමුනිනා පුන.

යං කරොමසි බ්‍රහ්මුනො, සමං දෙවෙහි මාරිස;
තදජ්ජ තුය්හං කස්සාම, හන්ද සාමං කරොම තෙ.

අත්ථං පකාසයිස්සාමි, ආගමට්ඨකථාසුපි;
ගහෙතබ්බං ගහෙත්වාන, තොසයන්තො විචක්ඛණෙ.

ඉතිමෙ භාසමානස්ස, අභිධම්මකථං ඉමං;
අවික්ඛිත්තා නිසාමෙථ, දුල්ලභාහිඅයංකථා.

එත්ථෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

චක්ඛුං චාවුසො පටිච්ච රූපෙච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, යං වෙදෙති, තං සඤ්ජානාති. යං සඤ්ජානාති, තං විතක්කෙති, යං විතක්කෙති, තං පපඤ්චෙති, යං පපඤ්චෙති, තතො නිදානං පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛා සමුදාචරන්ති අතීතානාගතපච්චුප්පන්නෙසු චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යාසු රූපෙසු –

පුරිමා භික්ඛවෙ කොටි න පඤ්ඤායති අවිජ්ජාය.

අත්ථෙව ගම්භීරගතං සුදුබ්බුධං,
සයං අභිඤ්ඤාය සහෙතුසම්භවං;
යථානුපුබ්බං නිඛිලෙන දෙසිතං,
මහෙසිනා රූපගතංව පස්සති.

අභික්කමිස්සාමි පටික්කමිස්සාමීති හි චිත්තං උප්පජ්ජමානං රූපං සමුට්ඨාපෙති.

න අන්තලික්ඛෙන න සමුද්දමජ්ඣෙ,
න පබ්බතානං විවරං පවිස්ස;
න විජ්ජතෙ සො ජගතිප්පදෙසො,
යත්ථට්ඨිතො මුච්චෙය්‍ය පාපකම්මා.

යං පත්තං කුසලං තස්ස, ආනුභාවෙන පාණිනො;
සබ්බෙ සද්ධම්මරාජස්ස, ඤත්වා ධම්මං සුඛාවහං;
පාපුණන්තු විසුද්ධාය, සුඛාය පටිපත්තියා;
අසොකමනුපායාසං, නිබ්බානසුඛමුත්තමං.

චිරං තිට්ඨතු සද්ධම්මො, ධම්මෙ හොන්තු සගාරවා;
සබ්බෙපි සත්තා කාලෙන, සම්මා දෙවො පවස්සතු;
යථා රක්ඛිංසු පොරාණා, සුරාජානො තථෙවිමං;
රාජා රක්ඛතු ධම්මෙන, අත්තනොව පජංපජං.

තාව තිට්ඨතු ලොකස්මිං, ලොකනිත්ථරණෙසිනං;
දස්සෙන්ති කුලපුත්තානං, නයං පඤ්ඤාවිසුද්ධියා;
යාව බුද්ධොති නාමම්පි, සුද්ධචිත්තස්ස තාදිනො;
ලොකම්හි ලොකජෙට්ඨස්ස, පවත්තති මහෙසිනො.

දුතියසන්නිපාත

මහාපදානසුත්ත අට්ඨකථා

පුච්ඡා – අට්ඨකථා සංගීතියා ආවුසො පඨමෙ සන්නිපාතෙ සකලා ච විනයසංවණ්ණනා දීඝනිකායෙ ච සීලක්ඛන්ධවග්ගවණ්ණනා අභිධම්මෙ ච ධම්මසඞ්ගහසංවණ්ණනා සංගීතා ථෙරෙහි ඡට්ඨසංගීතිකාරෙහි. ඉදානි පන දුතියෙ සන්නිපාතෙ දීඝනිකායෙ මහාවග්ගවණ්ණනාතො පට්ඨාය තදවසෙසානං යථාවවත්ථිතසංවණ්ණනානං සංගායනොකාසො අනුප්පත්තො. තස්මා ඉමිස්සා දුතියසන්නිපාතසංගීතියා පුබ්බකිච්චවසෙන යථානුප්පත්තාය මහාවග්ගෙ මහාපදානසුත්තසංවණ්ණනාය පුච්ඡාවිස්සජ්ජනං කාතුං සමාරභාම. මහාපදානසුත්තස්ස ආවුසො නිදානෙ පරියාපන්නස්ස ‘‘කරෙරිකුටිකාය’’න්තිපදස්ස අත්ථො කථං අට්ඨකථාචරියෙන කථිතො.

විස්සජ්ජනා – මහාපදානසුත්තස්ස හන්තෙ නිදානෙ පරියාපන්නස්ස කරෙරිකුටිකායන්තිපදස්ස අත්ථො ‘‘කරෙරිකුටිකාය’’න්ති කරෙරීති වරුණරුක්ඛස්ස නාමං. කරෙරිමණ්ඩපො තස්සා කුටිකාය ද්වාරෙ ඨිතො, තස්මා කරෙරිකුටිකාති වුච්චති. යථා කොසම්බරුක්ඛස්ස ද්වාරෙඨිතත්තා කොසම්බකුටිකාති එවමාදිනා හන්තෙ අට්ඨකථාචරියෙන කථිතො.

කරෙරිකුටිකායන්ති කරෙරීති වරුණරුක්ඛස්ස නාමං.

කරෙරිමණ්ඩපො තස්සා කුටිකාය ද්වාරෙ ඨිතො, තස්මා කරෙරිකුටිකාති වුච්චති. යථා කොසම්බරුක්ඛස්ස ද්වාරෙ ඨිතත්තා එකාසම්බකුටිකාති.

අන්තොජෙතවනෙ කිර කරෙරිකුටි කොසම්බකුටි ගන්ධකුටි සලළාගාරන්ති චත්තාරි මහාගෙහානි –

එකෙකං සතසහස්සපරිච්චාගෙන නිප්ඵන්නං.

තෙසු සලළාගාරං රඤ්ඤා පසෙනදිනා කාරිතං.

පුබ්බෙනිවාස

පුච්ඡා – තත්ථෙව ආවුසො නිදානෙ පුබ්බෙනිවාසපටිසංයුත්තා ධම්මීකථා උදපාදීතිවචනස්ස අත්ථො කථං අට්ඨකථාචරියෙන කථිතො.

විස්සජ්ජනා – තත්ථෙව හන්තෙ නිදානෙ පුබ්බෙනිවාසපටිසංයුත්තා ධම්මීකථා උදපාදීති වචනස්ස අත්ථො පුබ්බෙනිවාසපටිසංයුත්තාති එකම්පිජාතිං ද්වෙපි ජාතියොති එවං නිබද්ධෙන පුබ්බෙනිවුට්ඨඛන්ධසන්තානසඞ්ඛාතෙන පුබ්බෙනිවාසෙන සද්ධිං යොජෙත්වා පවත්තිතා. ධම්මීති ධම්මසංයුත්තා. උදපාදීති අහො අච්ඡරියං දසබලස්ස පුබ්බෙනිවාසඤාණං. පුබ්බෙනිවාසං නාම කෙ අනුස්සරන්ති කෙ නානුස්සරන්තීති දිට්ඨියා අනුස්සරන්ති, සාවකා ස පච්චෙකබුද්ධා ච බුද්ධා ච අනුස්සරන්ති. කතරදිට්ඨියො අනුස්සරන්ති. යෙ අග්ගපත්තා කම්මවාදිනො තෙපි චත්තාලීසංයෙව කප්පෙ අනුස්සරන්ති, න තතො පරන්ති එවමාදිනා හන්තෙ අට්ඨකථාචරියෙන කථිතො.

පුබ්බෙනිවාසපටිසංයුත්තාති එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියොති එවං නිබද්ධෙන පුබ්බෙනිවුට්ඨඛන්ධසන්තානසඞ්ඛාතෙන පුබ්බෙනිවාසෙන සද්ධිං යොජෙත්වා පවත්තිතා.

කප්පපරිච්ඡෙදවාර

පුච්ඡා – තස්මිං ආවුසො මහාපදානසුත්තෙ උද්දෙසවාරෙ නවසු පරිච්ඡෙදවාරෙසු පඨමෙ කප්පපරිච්ඡෙදවාරෙ හද්දකප්පෙති පදස්ස අත්ථො අට්ඨකථාචරියෙන කථං කථිතො.

විස්සජ්ජනා – තස්මිං හන්තෙ මහාපදානසුත්තෙ උද්දෙසවාරෙ නවසු පරිච්ඡෙදවාරෙසු පඨමෙ කප්පපරිච්ඡෙදවාරෙ හද්දකප්පෙති පදස්ස අත්ථො හද්දකප්පෙති පඤ්චබුද්ධුප්පාදපටිමණ්ඩිතත්තා සුන්දරකප්පෙ සාරකප්පෙති හගවා ඉමං කප්පං ථොමෙන්තො එවමාහ. යතො පට්ඨාය කිර අම්හාකං හගවා අභිනීහාරො කතො, එකස්මිං අන්තරෙ එකස්මිම්පි කප්පෙ පඤ්චබුද්ධා නිබ්බත්තා නාම නත්ථීති එවමාදිනා හන්තෙ අට්ඨකථාචරියෙන කථිතො.

විපස්සිස්ස භික්ඛවෙ හගවතො ඉතො සො භික්ඛවෙ ඡනවුතිකප්පෙ යං විපස්සී හගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ උදපාදි –

සද්දකප්පෙති පඤ්චබුද්ධුප්පාදපටිමණ්ඩිතත්තා සුන්දරකප්පෙ සාරකප්පෙති හගවා ඉමං කප්පං ථොමෙන්තො එවමාහ –

‘‘යතො පට්ඨාය කිර අම්හාකං හගවතාභිනීහාරො කතො, එතස්මිං අන්තරෙ එකස්මිම්පි කප්පෙ පඤ්චබුද්ධා නිබ්බත්තා නාම නත්ථි’’ –

ආයුපරිච්ඡෙදවාර

පුච්ඡා – චතුත්ථෙ පනාවුසො ආයුපරිච්ඡෙදවාරෙ අප්පං වා භියොයාති එතෙසං පදානං අත්ථො කථං අට්ඨකථාචරියෙන කථිතො.

විස්සජ්ජනා – චතුත්ථෙ පන භන්තෙ ආයුපරිච්ඡෙදවාරෙ අප්පං වා භියොයාති එතෙසං පදානං අත්ථො ''අප්පං වා භියොයාති වස්සසතතො වා උපරි අප්පං, අඤ්ඤං වස්සසතං අපත්වා වීසං වා තිංසං වා චත්තාලීසං වා පණ්ණාසං වා සට්ඨී වා වස්සානි ජීවති. එවං දීඝායුකො පන අතිදුල්ලභො, අසුකො කිර එවං චිරං ජීවතීති තත්ථ තත්ථ ගන්ත්වා දට්ඨබ්බො හොතී''ති එවමාදිනා භන්තෙ තත්ථ අට්ඨකථාචරියෙන කථිතො.

මය්හං භික්ඛවෙ එතරහි අප්පකං ආයුප්පමාණං පරිත්තං ලහුකං යො චිරං ජීවති සො වස්සසතං අප්පං වා භියොයා.

අප්පං වා භියොයාති වස්සසතතො වා උපරි අප්පං, අයාං වස්සසතං අපත්වා වීසං වා තිංසං වා චත්තාලීසංවා වා පණ්ණාසං වා සට්ඨී වා වස්සානි ජීවති–

උපට්ඨාකපරිච්ඡෙදවාර

පුච්ඡා – අට්ඨමෙ පනාවුසො උපට්ඨාකපරිච්ඡෙදවාරෙ ආනන්දොතිපදෙ කථං අට්ඨකථාචරියෙන වණ්ණිතො.

විස්සජ්ජනා – අට්ඨමෙ පන භන්තෙ උපට්ඨාකපරිච්ඡෙදෙ පන ආනන්දොති නිබද්ධුපට්ඨාකභාවං සන්ධාය වුත්තන්ති එවමාදිනා භන්තෙ අට්ඨකථාචරියෙන වණ්ණිතො.

මය්හං භික්ඛවෙ එතරහි ආනන්දො නාම භික්ඛු උපට්ඨාකො අහොසි අග්ගුපට්ඨාකො–

භගවතොහි පඨමබොධියං අනිබද්ධා උපට්ඨාකා අහෙසුං.

එකදා නාගසමාලො පත්තචීවරං ගහෙත්වා විචරි.

ඉදමෙව තෙ කාරණං සල්ලක්ඛෙත්වා නිවාරයිම්හ.

එකච්චෙ භික්ඛූ ඉමිනා මග්ගෙන ගච්ඡාමාති වුත්තෙ අඤ්ඤෙන ගච්ඡන්ති.

උට්ඨෙහි ආවුසො ආනන්ද, උට්ඨෙහි ආවුසො ආනන්ද.

කං පනෙත්ථ ආනන්ද ආදීනවං පස්සසි.

කං පනෙත්ථ ආනන්ද ආනිසංසං පස්සසි.

සමවත්තක්ඛන්ධො අතුලො, සුප්පබුද්ධො ච උත්තරො;
සත්තවාහො විජිතසෙනො, රාහුලො භවති සත්තමො –

සුතනා සබ්බකාමාච, සුචිත්තා අථ රොචිනී;
රුචග්ගතී සුනන්දාච, බිම්බා භවති සත්තමා.

අනෙකජාතිසංසාරං , සන්ධාවිස්සං අනිබ්බිසං;
ගහකාරං ගවෙසන්තො, දුක්ඛා ජාති පුනප්පුනං;
ගහකාරක දිට්ඨොසි, පුන ගෙහං න කාහසි.

සබ්බා තෙ ඵාසුකා භග්ගා, ගහකූටං විසඞ්ඛතං;
විසඞ්ඛාරගතං චිත්තං, තණ්හානං ඛයමජ්ඣගා.

අයොඝනහතස්සෙව , ජලතො ජාතවෙදසො;
අනුපුබ්බූපසන්තස්ස, යථා න ඤායතෙ ගති;
එවං සම්මාවිමුත්තානං, කාමබන්ධොඝතාරිනං;
පඤ්ඤාපෙතුං ගති නත්ථි, පත්තානං අචලං සුඛං.

න පන භගවා මිලක්ඛුසදිසො හොති නාපි ආමුත්තමණිකුණ්ඩලො.

තෙ පන අත්තනො සමානසණ්ඨානමෙව පස්සන්ති.

න ඛො ආනන්ද එත්තාවතා තථාගතො සක්කතො වා හොති ගරුකතො වා මානිතො වා පූජිතො වා අපචිතො වා.

කස්මා පන භගවා අඤ්ඤත්ථ එකං උමාපුප්ඵමත්තම්පි ගහෙත්වා බුද්ධ ගුණෙ ආවජ්ජෙත්වා කතාය පූජාය බුද්ධඤාණෙනාපි අපරිච්ඡින්නං විපාකං වණ්ණෙත්වා–

යො ඛො ආනන්ද භික්ඛු වා භික්ඛුනී වා උපාසකො වා උපාසිකා වා ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො විහරති සාමීචිප්පටිපන්නො අනුධම්මචාරී සො තථා ගතං සක්කරොති ගරුකරොති මානෙති පූජෙති අපචියති පරමාය –

සියා ඛො පනානන්ද තුම්හාකං එවමස්ස 'අතීතසත්ථුකං පාවචනං, නත්ථි නො සත්ථා'ති.

න ඛො පනෙතං ආනන්ද එවං දට්ඨබ්බං.

ධම්මොපි දෙසිතො චෙව පඤ්ඤත්තොච, විනයොපි දෙසිතො චෙව පඤ්ඤත්තො ච–

අස්සොසි ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො භගවා කිර කුසිනාරායං පරිනිබ්බුතොති.

සත්ථා නාම පරිනිබ්බුතො, න සො සක්කා පුන ආහරිතුං, පොථුජ්ජනිකසද්ධාය පන අම්හාකං රඤ්ඤා සදිසො නත්ථි, සචෙ එස ඉමිනාව නියාමෙන සුණිස්සති, හදයමස්ස ඵලිස්සති. රාජා ඛො පන අම්හෙහි අනුරක්ඛිතබ්බොති.

දෙව අම්හෙහි සුපිනකො දිට්ඨො, තස්ස පටිඝාතත්ථං තුම්හෙහි දුකූලදුපට්ටං නිවාසෙත්වා යථා නාසාපුටමත්තං පඤ්ඤායති, එවං චතුමධුරදොණියා නිපජ්ජිතුං වට්ටතීති.

දෙව මරණතො මුච්චනකසත්තො නාම නත්ථි, අම්හාකං ආයුවඩ්ඪනො චෙතියට්ඨානං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං අභිසෙකසිඤ්චකො සො භගවා සත්ථා කුසිනාරාය පරිනිබ්බුතොති.

භගවා සබ්බඤ්ඤූ නනු ඉමස්මිං ඨානෙ නිසීදිත්වා ධම්මං දෙසයිත්ථ, සොකසල්ලං මෙ විනොදයිත්ථ, තුම්හෙ මය්හං සොකසල්ලං නීහරිත්ථ, අහං තුම්හාකං සරණං ගතො, ඉදානි පන මෙ පටිවචනම්පි න දෙථ භගවාති.

නනු භගවා අහං අඤ්ඤදා එවරූපෙ කාලෙ තුම්හෙ මහාභික්ඛු සඞ්ඝපරිවාරා ජම්බුදීපතලෙ චාරිකං චරථාති සුණොමි.

මම පරිදෙවිතෙනෙව න සිජ්ඣති, දසබලස්ස ධාතුයො ආහරාපෙස්සාමීති එවං අස්සොසි.

සචෙ දස්සන්ති, සුන්දරං. නො චෙ දස්සන්ති, ආහරණූපායෙන ආහරිස්සාමීති චතුරඞ්ගිනිං සෙනං සන්නය්හිත්වා සයම්පි නික්ඛන්තොයෙව.

යථා ච අජාතසත්තු, එවං ලිච්ඡවී ආදයොපි.

අම්හාකං ධාතුයො වා දෙන්තු, යුද්ධං වාති කුසිනාරානගරං පරිවාරෙත්වා ඨිතෙ එතං භගවා අම්හාකං ගාමක්ඛෙත්තෙහි පටිවචනං අවොචුං.

න මයං සත්ථු සාසනං පහිණිම්හ, නාපි ගන්ත්වා ආනයිම්හ. සත්ථා පන සයමෙව ආගන්ත්වා සාසනං පෙසෙත්වා අම්හෙ පක්කොසාපෙසි. තුම්හෙපි ඛො පන යං තුම්හාකං ගාමක්ඛෙත්තෙ රතනං උප්පජ්ජති. න තං අම්හාකං දෙථ. සදෙවකෙ ච ලොකෙ බුද්ධරතනසමං රතනං නාම නත්ථි , එවරූපං උත්තමරතනං ලභිත්වා මයං නදස්සාම, න ඛො පන තුම්හෙහියෙව මාතුථනතො ඛීරං පීතං. අම්හෙහිපි මාතුථනතො ඛීරං පීතං, න තුම්හෙයෙව පුරිසා, අම්හෙපි පුරිසා. හොතූති අඤ්ඤමඤ්ඤං අහංකාරං කත්වා සාසනපටිසාසනං පෙසෙන්ති. අඤ්ඤමඤ්ඤං මානගජ්ජිතං ගජ්ජන්ති.

එතෙ රාජානො භගවතො පරිනිබ්බුතට්ඨානෙ විවාදං කරොන්ති, න ඛො පනෙතං පතිරූපං, අලං ඉමිනා කලහෙන, වූපසමෙස්සාමි නන්ති.

ආචරියස්ස විය හො සද්දො, ආචරියස්ස විය හො සද්දොති සබ්බෙ නිරවා අහෙසුං.

(1)

සුණන්තු භොන්තො මම එකවාචං,
අම්හාක බුද්ධො අහු ඛන්තිවාදො;
නහි සාධුයං උත්තමපුග්ගලස්ස,
සරීරභාගෙ සියා සම්පහාරො.

සබ්බෙව හොන්තො සහිතා සමග්ගා,
සම්මොදමානා කරොමට්ඨභාගෙ;
විත්ථාරිකා හොන්තු, දිසාසු ථූපා;
බහූ ජනා චක්ඛුමතො පසන්නා.

න හි සාධුකං උත්තමපුග්ගලස්ස, සරීරභාගෙ සියා සම්පහාරොති න හි සාධුයන්ති න හි සාධු අයං –

භගවා සබ්බසු පුබ්බෙ මයං තුම්හාකං ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණපටිමණ්ඩිතං ඡබ්බණ්ණබුද්ධරස්මිඛචිතං අසීතිඅනුබ්‍යඤ්ජනසමුජ්ජලිතසොභං සුවණ්ණවණ්ණං සරීරං අද්දසාම, ඉදානි පන සුවණ්ණවණ්ණාව ධාතුයො අවසිට්ඨා ජාතා, නයුත්තමිදං භගවා තුම්හාකන්ති පරිදෙවිංසු.

කෙන නු ඛො සදෙවකස්ස ලොකස්ස කඞ්ඛච්ඡෙදනත්ථාය චතුසච්චකථාය පච්චයභූතා භගවතො දක්ඛිණදාඨා ගහිතාති ඔලොකෙන්තො බ්‍රාහ්මණෙන ගහිතාති දිස්වා බ්‍රාහ්මණොපි දඨාය අනුච්ඡවිකං සක්කාරං නසක්ඛිස්සති ගණ්හාමි නත්ථි වෙට්ඨන්තරතො ගහෙත්වා සුවණ්ණචඞ්කොටකෙ ඨපෙත්වා දෙවලොකං නෙත්වා චූළාමණිචෙතියෙ පතිට්ඨපෙසි –

රාජගහෙ භගවතො සරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච අකාසි.

සමණස්ස ගොතමස්ස පරිනිබ්බුතකාලතො පට්ඨාය බලක්කාරෙන සාධුකීළිතාය උපද්දුතුම්හ, සබ්බෙ නො කම්මන්තා නට්ඨාති.

මහාජනො මනං පදොසෙත්වා අපායෙ නිබ්බත්තීති දිස්වා සක්කං දෙවරාජානං ධාතුආහරණූපායං කාරෙස්සාමාති තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තමත්ථං ආරොචෙත්වා ධාතුආහරණූපායං කරොමි මහාරාජාති ආහංසු.

භන්තෙ පුථුජ්ජනො නාම අජාතසත්තුනා සමො සද්ධො නාම නත්ථි, න සො මම වචනං කරිස්සති, අපිච ඛො මාරවිභිං සකසදිසං විහිංසකං දස්සෙස්සාමි මහාසද්දං සාවෙස්සාමි යක්ඛගාහකඛිපිතකඅරොචකෙ කරිස්සාමි, තුම්හෙ අමනුස්සා මහාරාජ කුපිතා ධාතුයො ආහරාපෙථාති වදෙය්‍යාථ, එවං සො ආහරාපෙස්සතීති–

මහාරාජ අමනුස්සා කුපිතා, ධාතුයො ආහරාපෙහීති භණිංසු.

න තාව භන්තෙ මය්හං චිත්තං තුස්සති, එවං සන්තෙපි ආහරන්තූති ආහ.

මහාරාජ එකං ධාතුනිධානං කාතුං වට්ටතීති ආහ.

අනාගතෙ ලඞ්කාදීපෙ මහාවිහාරෙ මහාචෙතියම්හි නිදහිස්සන්ති.

මහාසාවක චෙතී

ඉමස්මිං ඨානෙ යො පාසාණො අත්ථි, සො අන්තරධායතු, පංසු සුවිසුද්ධා හොතු, උදකං මා උට්ඨහතූති අධිට්ඨාසි.

ඉධ රාජා කිං කාරෙතීති පුච්ඡන්තානම්පි මහාසාවකානං චෙතියානීති වදන්ති.

මාලා මා මිලායන්තු, ගන්ධා මා විනස්සන්තු, දීපා මා විජ්ඣායන්තූති අධිට්ඨහිත්වා සුවණ්ණපට්ටෙ අක්ඛරානි ඡින්දාපෙසි –

අනාගතෙ පියදොසො නාම කුමාරො ඡත්තං උස්සාපෙත්වා අසොකො ධම්මරාජා භවිස්සති, සො ඉමා ධාතුයො විත්ථාරිකා කරිස්සතීති.

අනාගතෙ දලිද්දරාජා ඉමං මණිං ගහෙත්වා ධාතූනං සක්කාරං කරොතූති අක්ඛරං ඡින්දාපෙසි.

තාත අජාතසත්තුනා ධාතුනිධානං කතං, එත්ථ ආරක්ඛං පට්ඨපෙහීති පහිණි.

පරික්ඛීණොදානි මෙ ආයූති අඤ්ඤාසි.

යෙසඤ්ච දෙවපුත්තානං මරණනිමිත්තානි ආවි භවන්ති.

නස්සති වත භො මෙ අයං සම්පත්තීති භයාභිභූතො අහොසි.

අත්ථි නු ඛො කොචි සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ලොකපිතා මහො මහාබ්‍රහ්මාවා, යො මෙ හදයනිස්සිතං සොකසල්ලං සමුද්ධරිත්වා ඉමං සම්පත්තිං ඨාවරං කරෙය්‍යාති ඔලොකෙන්තො කඤ්චි අදිස්වා පුන අද්දස මාදිසානං සතසහස්සානම්පි උප්පන්නං සොකසල්ලං සම්මාසම්බුද්ධො උද්ධරිතුං පටිබලොති.

අපරිපක්කං තාවස්ස ඤාණං, කතිපාහං පන අතික්කමිත්වා මයි ඉන්දසාලගුහායං විහරන්තෙ පඤ්ච පුබ්බනිමිත්තානි දිස්වා මරණභයභීතො ද්වීසු දෙවලොකෙසු දෙවතාහි සද්ධිං උපසඞ්කමිත්වා චුද්දස පඤ්හෙ පුච්ඡිත්වා උපෙක්ඛාපඤ්හවිස්සජ්ජනාවසානෙ අසීතියා දෙවතාසහස්සෙහි සද්ධිං සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිස්සතීති චින්තෙත්වා ඔකාසං නාකාසි.

මම පුබ්බෙපි එකකස්ස ගතත්තා සත්ථාරා ඔකාසො නකතො, අද්ධා මෙ නත්ථි මග්ගඵලස්ස උපනිස්සයො, එකස්ස පන උපනිස්සයෙ සති චක්කවාළපරියන්තායපි පරිසාය භගවා ධම්මං දෙසෙතියෙව. අවස්සං ඛො පන ද්වීසු දෙවලොකෙසු කස්සචි දෙවස්ස උපනිස්සයො භවිස්සති, තං සන්ධාය සත්ථා දම්මං දෙසෙස්සති. තං සුත්වා අහම්පි අත්තනො දොමනස්සං වූපසමෙස්සාමීති.

ද්වීසු දෙවලොකෙසු දෙවතා ගහෙත්වා ධුරෙන පහරන්තස්ස විය සත්ථාරං උපසඞ්කමිතුං නයුත්තං, අයංපන පඤ්චසිඛො දසබලස්ස උපට්ඨාකො වල්ලභො ඉච්ඡිතිච්ඡිතක්ඛණෙ ගන්ත්වා පඤ්හං පුච්ඡිත්වා ධම්මං සුණාති, ඉමං පුරතො පෙසෙත්වා ඔකාසං කාරෙත්වා ඉමිනා කතොකාසෙ උපසඞ්කමිත්වා පඤ්හං පුච්ඡිස්සාමීති ඔකාසකරණත්ථං ආමන්තෙසි.

එවං මහාරාජ හොතු, භද්දං තව යො ත්වං මං එහි මාරිස උය්‍යාන කීළාදීනි වා නටසමජ්ජාදීනි වා දස්සනාය ගච්ඡාමාති අවත්වා බුද්ධං පස්සිස්සාම ධම්මං සොස්සාමාති වදසීති දළ්හතරං උපත්ථම්භෙන්තො දෙවානමින්දස්ස වචනං පටිස්සුත්වා අනුචරියං සහචරණං එකතො ගමනං උපාගමි.

වන්දෙ තෙ පිතරං භද්දෙ, තිම්බරුං සූරියවච්ඡසෙ;
යෙන ජාතාසි කල්‍යාණී, ආනන්දජනනී මම.

එවං වුත්තෙ භගවා පඤ්චසිඛං ගන්ධබ්බදෙවපුත්තං එතදවොච. සංසන්දති ඛො තෙ පඤ්චසිඛ තන්තිස්සරො ගීතස්සරෙන ගීතස්සරො ච තන්තිස්සරෙන, නච පන තෙ පඤ්චසිඛ තන්තිස්සරො ගීතස්සරං අතිවත්තති ගීතස්සරො ච තන්තිස්සරං. කදා සංයූළ්හා පන තෙ පඤ්චසිඛ ඉමා ගාථා බුද්ධූපසඤ්හිතා ධම්මූපසඤ්හිතා සංඝූපසඤ්හිතා අරහන්තූපසඤ්හිතා කාමූපසඤ්හිතාති –

භගවතා පඤ්චසිඛස්ස ඔකාසො නකතොති දෙවතා ගහෙත්වා තතොව පටිනිවත්තෙය්‍යා. තතො මහාජානියො භවෙය්‍ය, වණ්ණෙ පන කථිතෙ කතො භගවතා පඤ්චසිඛස්ස ඔකාසොති දෙවතාහි සද්ධිං උපසඞ්කමිත්වා පඤ්හං පුච්ඡිත්වා විස්සජ්ජනාවසානෙ අසීතියා දෙවතාසහස්සෙහි සද්ධිං සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිස්සතීති ඤත්වා වණ්ණං කථෙසි.

අථ ඛො භගවා සක්කං දෙවානමින්දං එතදවොච ‘‘අච්ඡරියමිදං ආයස්මතො කොසියස්ස, අබ්භුතමිදං ආයස්මතො කොසියස්ස තාව බහුකිච්චස්ස බහුකරණීයස්ස යදිදං ඉධාගමන’’න්ති.

චිරපටිකාහං භන්තෙ භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුකාමො, අපි ච දෙවානං තාවතිංසානං කෙහිචි කෙහිචි කිච්චකරණීයෙහි බ්‍යාවටො, එවාහං නාසක්ඛිං භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං.

තෙ ‘‘තව සන්තකා, මම සන්තකා’’ති නිච්ඡෙතුං අසක්කොන්තා අඩ්ඩං කරොන්ති, සක්කං දෙවරාජානං පුච්ඡන්ති, සො ‘‘යස්ස විමානං ආසන්නතරං, තස්ස සන්තකා’’ති වදති.

යස්ස විමානං ඔලොකෙන්තී ඨිතා, තස්ස සන්තකාති වදති.

ඉධෙව භන්තෙ කපිලවත්ථුස්මිං ගොපිකා නාම සක්‍යධීතා අහොසි බුද්ධෙ පසන්නා ධම්මෙ පසන්නා සඞ්ඝෙ පසන්නා සීලෙසු පරිපූරකාරිනී, සා ඉත්ථිත්තං විරාජෙත්වා පුරිසත්තං භාවෙත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා.

තස්ස ධම්මස්ස පත්තියා, ආගතම්හාසි මාරිස;
කතාවකාසා භගවතා, පඤ්හං පුච්ඡෙමු මාරිස.

පුච්ඡ වාසව මං පඤ්හං, යං කිඤ්චි මනසිච්ඡසි;

තස්ස තස්සෙව පඤ්හස්ස, අහං අන්තං කරොමි තෙ.

කිං සංයොජනා නු ඛො මාරිස දෙවා මනුස්සා අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා යෙ චඤ්ඤෙ සන්ති පුථුකායා, තෙ අවෙරා අදණ්ඩා අසපත්තා අබ්‍යාපජ්ජා විහරෙමු අවෙරිනොති ඉති ච නෙසං හොති. අථ ච පන සවෙරා සදණ්ඩා සසපත්තා සබ්‍යාපජ්ජා විහරන්ති සවෙරිනොති.

ඉස්සාමච්ඡරියසංයොජනා ඛො දෙවානමින්ද දෙවා මනුස්සා අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා යෙචඤ්ඤෙ සන්ති පුථුකායා, තෙ අවෙරා අදණ්ඩා අසපත්තා අබ්‍යාපජ්ජා විහරෙමු අවෙරිනොති ඉති ච නෙසංහොති, අථ ච පන සවෙරා සදණ්ඩා සසපත්තා සබ්‍යාපජ්ජා විහරන්ති සවෙරිනොති.

ඉස්සතීති ඉස්සා, සා පරසම්පත්තීනං උසූයනලක්ඛණා, තත්ථෙව අනභිරතිරසා, තතො විමුඛභාවපච්චුපට්ඨානා, පරසම්පත්ති පදට්ඨානා, සංයොජනන්ති දට්ඨබ්බා.

මච්ඡෙරභාවො මච්ඡරියං, තංලද්ධානං වා ලභිතබ්බානං වා අත්තනො සම්පත්තීනං නිගූහනලක්ඛණං, තාසංයෙව පරෙහි සාධාරණභාව අක්ඛමනරසං, සඞ්කොචනපච්චුපට්ඨානං, කටුකඤ්චුකතා පච්චුපට්ඨානං වා, අත්තසම්පත්තිපදට්ඨානං, චෙතසො විරූපභාවොති දට්ඨබ්බං.

කිං වණ්ණො එසොති තං තං දොසං වදන්තො පරියත්තිඤ්ච කස්සචි කිඤ්චි අදෙන්තො දුබ්බණ්ණො චෙව එළමූගොච හොති.

යාව තං නප්පහීයති, තාව දෙවමනුස්සා අවෙරතාදීනි පත්ථයන්තාපි වෙරාදීනි නපරිමුච්චන්තියෙව.

අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො භගවන්තං උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡි–

ඉස්සාමච්ඡරියං පන මාරිස කිං නිදානං කිං සමුදයං කිං ජාතිකං කිං පභවං, කිස්මිං සති ඉස්සාමච්ඡරියං හොති, කිස්මිං අසති ඉස්සාමච්ඡරියං න හොතීති.

ඉස්සාමච්ඡරියං ඛො දෙවානමින්ද පියාප්පියනිදානං පියාප්පියසමුදයං පියාප්පියජාතිකං පියාප්පියපභවං, පියාප්පියෙ සති ඉස්සාමච්ඡරියං හොති, පියාප්පියෙ අසති ඉස්සාමච්ඡරියං නහොතීති.

න සක්කා දාතුං, කිලමිස්සති වා උක්කණ්ඨිස්සති වාතිආදීනි වත්වා මච්ඡරියං කරොති.

අහො වතස්ස එවරූපං න භවෙය්‍යාති ඉස්සං කරොති.

මයම්පෙතං මමායන්තා න පරිභුඤ්ජාම, න සක්කා දාතුන්ති මච්ඡරිය කරොති.

ඨපෙත්වා මං කො අඤ්ඤො එවරූපස්ස ලාභීති ඉස්සං වා කරොති, යාචිතො තාවකාලිකම්පි අදදමානො මච්ඡරියං වා කරොති.

පියාප්පියං ඛො පන මාරිස කිංනිදානං කිංසමුදයං කිංජාතිකං කිංපභවං, කිස්මිං සති පියාප්පියං හොති, කිස්මිං අසති පියාප්පියං න හොතීති.

පියාප්පියං ඛො දෙවානමින්ද ඡන්දනිදානං ඡන්දසමුදයං ඡන්දජාතිකං ඡන්දපභවං, ඡන්දෙ සති පියාප්පියං හොති, ඡන්දෙ අසති පියාප්පියං න හොතීති.

ඡන්දනිදානන්තිඑත්ථ පරියෙසනඡන්දො, පටිලාභඡන්දො, පරිභොග ඡන්දො, සන්නිධිඡන්දො, විස්සජ්ජනඡන්දොති පඤ්චවිධො ඡන්දො.

ඉමෙ මං රක්ඛිස්සන්ති ගොපිස්සන්ති මමායිස්සන්ති සම්පරිවාරයිස්සන්තීති.

ඡන්දො ඛො පන මාරිස කිංනිදානො කිංසමුදයො කිංජාතිකො කිංපභවො, කිස්මිං සති ඡන්දො හොති, කිස්මිං අසති ඡන්දො නහොතීති. ඡන්දො ඛො දෙවානමින්ද විතක්කනිදානො විතක්කසමුදයො විතක්කජාතිකො විතක්කපභවො, විතක්කෙ සති ඡන්දො හොති, විතක්කෙ අසති ඡන්දො න හොතීති.

එත්තකං රූපස්ස භවිස්සති, එත්තකං සද්දස්ස, එත්තකං ගන්ධස්ස, එත්තකං රසස්ස, එත්තකං ඵොට්ඨබ්බස්ස භවිස්සති, එත්තකං මය්හං භවිස්සති, එත්තකං පරස්ස භවිස්සති, එත්තකං නිදහිස්සාමි, එත්තකං පරස්ස දස්සාමීති වවත්ථානං විතක්කවිනිච්ඡයෙන හොති. තෙනාහ ඡන්දො ඛො දෙවානමින්ද විතක්කනිදානොති.

කථං පටිපන්නො පන මාරිස භික්ඛු පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛානිරොධසාරුප්පගාමිනිං පටිපදං පටිපන්නො හොතීති.

සොමනස්සංපාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බංපි අසෙවිතබ්බංපි. දොමනස්සංපාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බංපි අසෙවිතබ්බංපි. උපෙක්ඛංපාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බංපි අසෙවිතබ්බංපි.

කිං පන භගවතා පුච්ඡිතං කථිතං අපුච්ඡිතං, සානුසන්ධිකං අනනුසන්ධිකන්ති.

පුච්ඡිතමෙව කථිතං නො අපුච්ඡිතං. සානුසන්ධිකමෙව නො අනනුසන්ධිකං.

ඉමෙ පඤ්චක්ඛන්ධා කිං හෙතුකාති උපපරික්ඛන්ධො අවිජ්ජාදිහෙතුකාති පස්සති.

අහොසුඛං අහොසුඛන්ති වාචං නිච්ඡාරයමානවසෙන උප්පජ්ජති.

අහොදුක්ඛං අහොදුක්ඛන්ති විප්පලාපයමානමෙව උප්පජ්ජති.

''සොමනස්සංපාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බංපි අසෙවිතබ්බංපී''ති ඉතිඛො පනෙතං වුත්තං, කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං. තත්ථ යං ජඤ්ඤා සොමනස්සං ''ඉමං ඛො මෙ සොමනස්සං සෙවතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී''ති, එවරූපං සොමනස්සං න සෙවිතබ්බං. තත්ථ යං ජඤ්ඤා සොමනස්සං ''ඉමං ඛො මෙ සොමනස්සං සෙවතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී''ති, එවරූපං සොමනස්සං සෙවිතබ්බං. තත්ථ යං චෙ සවිතක්කං සවිචාරං, යංචෙ අවිතක්කං අවිචාරං, යෙ අවිතක්කෙ අවිචාරෙ, තෙ පණීතතරෙ. ''සොමනස්සංපාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බංපි අසෙවිතබ්බංපී''ති ඉති යං තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

න ලද්ධං වත මෙ සබ්‍රහ්මචාරීහි සද්ධිං විසුද්ධිපවාරණං පවාරෙතුන්ති ආවජ්ජතො දොමනස්සං උප්පජ්ජති, අස්සුධාරා පවත්තන්ති ගාමන්ත පබ්භාරවාසී මහාසීවත්ථෙරස්ස විය.

අම්හාකං ආචරියො අඤ්ඤෙසං අවස්සයො හොති, අත්තනො භවිතුං න සක්කොති, ඔවාදමස්ස දස්සාමීති ආකාසෙන ගන්ත්වා විහාරසමීපෙ ඔතරිත්වා දිවාට්ඨානෙ නිසින්නං ආචරියං උපසඞ්කමිත්වා වත්තං දස්සෙත්වා එකමන්තං නිසීදි.

කිං කාරණා ආගතොසි පිණ්ඩපාතිකාති ආහ.

න තෙ තුම්හාකං අනුමොදනාය අත්ථොති ආකාසෙ උප්පතිත්වා අගමාසි.

ඉමස්ස භික්ඛුනො පරියත්තියා කම්මං නත්ථී, මය්හං පන අඞ්කුසකො භවිස්සාමීති ආගතොති ඤත්වා ඉදානි ඔකාසො න භවිස්සති, පච්චූසකාලෙ ගමිස්සාමීති පත්තචීවරං සමීපෙ කත්වා සබ්බං දිවසභාගං පඨමයාම මජ්ඣිමයාමඤ්ච ධම්මං වාචෙත්වා පච්ඡිමයාමෙ එකස්මිං ථෙරෙ උද්දෙසං ගහෙත්වා නික්ඛන්තෙ පත්තචීවරං ගහෙත්වා තෙනෙව සද්ධිං නික්ඛන්තො.

තතො ''න මඤ්චෙ මය්හං චතූහි ඉරියාපථෙහි මග්ගඵලං උප්පජ්ජිස්සති අරහත්තං අපත්වා නෙව මඤ්චෙ පිට්ඨිං පසාරෙස්සාමි, න පාදෙ ධොවිස්සාමීති මඤ්චං උස්සාපෙත්වා ඨපෙසි.

ඉදානි මෙ තිංසවස්සානි සමණධම්මං කරොන්තස්ස, නාසක්ඛිං අරහත්තං පාපුණිතුං, අද්ධා මෙ ඉමස්මිං අත්තභාවෙ මග්ගොවා ඵලංවා නත්ථී, න මෙ ලද්ධං සබ්‍රහ්මචාරීහි සද්ධිං විසුද්ධිපවාරණං පවාරෙතුන්ති චින්තෙසි.

භො මහාසීවත්ථෙර දෙවතාපි තයා සද්ධිං කෙළිං කරොන්ති, අනුච්ඡවිකං නු ඛො තෙ එතන්ති විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං අග්ගහෙසි. සො ඉදානි නිපජ්ජිස්සාමීති සෙනාසනං පටිජග්ගිත්වා මඤ්චකං පඤ්ඤපෙත්වා උදකට්ඨානෙ උදකං පච්චුපට්ඨපෙත්වා පාදෙ ධොවිස්සාමීති සොපානඵලකෙ නිසීදි.

අපෙථ භන්තෙ මාතුගාමොති ඔකාසං කාරෙත්වා ථෙරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා පුරතො උක්කුටිකො නිසීදිත්වා පාදෙ ධොවිස්සාමීති ආහ.

තෙ පණීතතරා දෙවා,
අකනිට්ඨා යසස්සිනො;
අන්තිමෙ වත්තමානම්හි,
සො නිවාසො භවිස්සති;

ධම්මදායාදා මෙ භික්ඛවෙ භවථ, මා ආමිසදායාදා, අත්ථි මෙ තුම්හෙසු අනුකම්පා, කින්ති මෙ සාවකා ධම්මදායාදා භවෙය්‍යුං, නො ආමිසදායාදාති. තුම්හෙ ච භික්ඛවෙ ආමිසදායාදා භවෙය්‍යාථ, නො ධම්මදායාදා. තුම්හෙපි තෙන ආදියා භවෙය්‍යාථ, ආමිස දායාදා සත්ථුසාවකා විහරන්ති, නො ධම්මදායාදාති. අහම්පිතෙන ආදියො භවෙය්‍යං ආමිසදායාදා සත්ථු සාවකා විහරන්ති, නො ධම්මදායාදාති. තුම්හෙ ච මෙ භික්ඛවෙ ධම්මදායාදා භවෙය්‍යාථ නො ආමිසදායාදා. තුම්හෙපි තෙන ආදියා භවෙය්‍යාථ ධම්මදායාදා සත්ථු සාවකා විහරන්ති, නො ආමිසදායාදාති. අහම්පි තෙන න ආදියො භවෙය්‍යං. ධම්මදායාදා සත්ථු සාවකා විහරන්ති, නො ආමිසදායාදාති. තස්මාතිහ මෙ භික්ඛවෙ ධම්මදායාදා භවථ, මා ආමිසදායාදා, අත්ථිමෙ තුම්හෙසු අනුකම්පා, කින්ති මෙ සාවකා ධම්මදායාදා භවෙය්‍යුං, නො ආමිසදායාදාති.

කහං බුද්ධො කහං භගවා කහං දෙවදෙවො නරාසභො පුරිසසීහොති භගවන්තං පරියෙසන්ති.

වුත්තම්පිචෙතං ''තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා සක්කතො හොති ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො ලාභී චීවර පිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං, භික්ඛුසඞ්ඝොපි ඛො සක්කතො හොති…පෙ…. පරික්ඛාරාන''න්ති.

යාවතා ඛො චුන්ද එතරහි සඞ්ඝො වා ගණො වා ලොකෙ උප්පන්නො, නාහං චුන්ද අඤ්ඤං එකසඞ්ඝම්පි සමනුපස්සාමි, එවං ලාභග්ග යසග්ගපත්තං, යථරිව චුන්ද භික්ඛුසඞ්ඝොති.

අම්හාකං ආචරියස්ස දෙථ, උපජ්ඣායස්ස දෙථාති උච්චාසද්ද මහාසද්දං කරොන්ති. සා ච නෙසං පවත්ති භගවතොපි පාකටා අහොසි. තතො භගවා අනනුච්ඡවිකන්ති ධම්මසංවෙගං උප්පාදෙත්වා චින්තෙසි.

පච්චයා අකප්පියාති න සක්කා සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙතුං. පච්චයපටිබද්ධා හි කුලපුත්තානං සමණධම්මවුත්ති. හන්දාහං ධම්මදායාදපටිපදං දෙසෙමි.

සා සික්ඛාකාමානං කුලපුත්තානං සික්ඛාපදපඤ්ඤත්ති විය භවිස්සති නගරද්වාරෙ ඨපිතසබ්බකායිකආදාසො විය ච, යථා හි නගර ද්වාරෙ ඨපිතෙ සබ්බකායිකෙ ආදාසෙ චත්තාරො වණ්ණා අත්තනො ඡායං දිස්වා වජ්ජං පහාය නිද්දොසා හොන්ති.

සො හි බ්‍රාහ්මණ භගවා අනුප්පන්නස්ස මග්ගස්ස උප්පාදෙතා, අසඤ්ජාතස්ස මග්ගස්ස සඤ්ජනෙතා, අනක්ඛාතස්ස මග්ගස්ස අක්ඛාතා, මග්ගඤ්ඤූ මග්ගවිදූ මග්ගකොවිදොතිච. සො හාවුසො භගවා ජානං ජානාති, පස්සං පස්සති චක්ඛුභූතො ඤාණභූතො ධම්මභූතො බ්‍රහ්මභූතො වත්තා පවත්තා අත්ථස්ස නින්නෙතා අමතස්ස දාතා ධම්මස්සාමී තථාගතොතිච, ….

පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි.

අරෙ ත්වං සුගතාතිරිත්තම්පි පිණ්ඩපාතං පටික්ඛිපිත්වා ඊදිසං ඉච්ඡං උප්පාදෙසි.

දුබ්භරො භික්ඛු න සක්කා පොසිතුං.

අම්හාකං භදන්තො සුභරො ථොකෙනපි තුස්සති, මයමෙව නං පොසිස්සාමාති පටිඤ්ඤං කත්වා පොසෙන්ති.

''අරෙ ත්වං නාම තදා සුගතාතිරිත්තම්පි පිණ්ඩපාතං පටික්ඛිපිත්වා තථා ජිඝච්ඡාදුබ්බල්‍යාපරෙතොපි සමණධම්මං කත්වා අජ්ජ කොසජ්ජමනුයුඤ්ජසි'' –

යා ච ඛො ආනන්දකථා අභිසල්ලෙඛිතා චෙතොවිනීවරණසප්පායා එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. සෙය්‍යථීදං අප්පිච්ඡකථාති …,.

ඉදමවොච භගවා, ඉදං වත්වාන සුගතො උට්ඨායාසනා විහාරං පාවිසි.

ඉමං මයා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිට්ඨං විත්ථාරෙන අවිභත්තං, ධම්මපටිග්ගාහකා භික්ඛූ උග්ගහෙත්වා ආනන්දං වා කච්චානං වා උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡිස්සන්ති, තෙ මය්හං ඤාණෙන සංසන්දෙත්වා කථෙස්සන්ති, තතො ධම්මපටිග්ගාහකා පුන මං පුච්ඡිස්සන්ති, තෙසං අහං සුකථිතං භික්ඛවෙ ආනන්දෙන, සුකථිතං කච්චානෙන, මං චෙපි තුම්හෙ එතමත්ථං පුච්ඡෙය්‍යාථ, අහම්පි නං එවමෙව බ්‍යාකරෙය්‍යන්ති.

චූළගොසිඞ්ගසුත්ත

එවං මෙ සුතං එකං සමයං භගවා නාතිකෙ විහරති ගිඤ්ජකාවසථෙ, තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ච අනුරුද්ධො ආයස්මා ච නන්දියො ආයස්මා ච කිම්ලො ගොසිඞ්ගසාලවනදායෙ විහරන්ති. අථඛො භගවා

සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන ගොසිඞ්ගසාලවනදායො, තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා බො දායපාලො භගවන්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන භගවන්තං එතදවොච ''මා මහාසමණ එතං දායං පාවිසි, සන්තෙත්ථ තයො කුලපුත්තා අත්තකාමරූපා විහරන්ති, මා තෙසං අඵාසුකමකාසී''ති.

අහං ඉමෙ කුලපුත්තෙ පග්ගණ්හිත්වා උක්කංසිත්වා පටිසන්ථාරං කත්වා ධම්මං තෙසං දෙසෙස්සාමීති.

අස්සොසි බො ආයස්මා අනුරුද්ධො දායපාලස්ස භගවතා සද්ධිං මන්තයමානස්ස. සුත්වාන දායපාලං එතදවොච, මා ආවුසො දායපාල භගවන්තං වාරෙසි, සත්ථා නො භගවා අනුප්පත්තොති.

මයං තයො ජනා ඉධ විහරාම, අඤ්ඤෙ පබ්බජිතා නාම නත්ථි, අයඤ්ච දායපාලො පබ්බජිතෙන විය සද්ධිං කථෙති, කො නු බො භවිස්සතීති.

අයං දායපාලො එණකතං ආසිවිසං ගීවාය ගහෙතුං හත්ථං පසාරෙන්තොවිය ලොකෙ අග්ගපුග්ගලෙන සද්ධිං කථෙන්තොව න ජානාති, අඤ්ඤතරභික්ඛුනා විය සද්ධිං කථෙතීති.

මයං තයො ජනා සමග්ගවාසං වසාම. සචාහං එකකොව පච්චුග්ගමනං කරිස්සාමි. සමග්ගවාසො නාම න භවිස්සතීති පියමිත්තෙ ගහෙත්වාව පච්චුග්ගමනං කරිස්සාමි. යථා ච භගවා මය්හං පියො, එවං සහායානම්පි මෙ පියොති, තෙහි සද්ධිං පච්චුග්ගමනං කාතුකාමො සයං අකත්වාව උපසඞ්කමි.

තස්ස මය්හං භන්තෙ එවං හොති, යං නූනාහං සකං චිත්තං නික්ඛිපිත්වා ඉමෙසංයෙව ආයස්මන්තානං චිත්තස්ස වසෙන වත්තෙය්‍යන්ති. සො බො අහං භන්තෙ සකං චිත්තං නික්ඛිපිත්වා ඉමෙසංයෙව ආයස්මන්තානං චිත්තස්ස වසෙන වත්තාමි, නානාහි බො නො භන්තෙ කායා එකඤ්ච පන මඤ්ඤෙ චිත්තන්ති.

සාධු සාධු අනුරුද්ධා, කච්චි පන වො අනුරුද්ධා අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරථාති.

තග්ස මයං භන්තෙ අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරාමාති.

යථා කථං පන තුම්හෙ අනුරුද්ධා අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරථාති.

අත්ථි පන වො අනුරුද්ධා එවං අප්පමත්තානං ආතාපීනං පහිතත්තානං විහරන්තානං උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරොති.

කිං හි නො සියා භන්තෙ. ඉධ මයං භන්තෙ යාවදෙව ආකඞ්ඛාම, විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාම, අයං බො නො භන්තෙ අම්හාකං අප්පමත්තානං ආතාපීනං පහිතත්තානං විහරන්තානං උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරොති.

සගාථාවග්ගසංයුත්ත අට්ඨකථා

යක්ඛසංයුත්ත

ආළවකසුත්ත

එවං මෙ සුතං එකං සමයං භගවා ආළවියං විහරති ආළවකස්ස යක්ඛස්ස භවනෙ.

නාසක්ඛි මිගං ගහෙතුන්ති අපවාදමොචනත්ථං කාජෙනාදාය ආගච්ඡන්තො නගරස්සාවිදූරෙ බහලපත්තපලාසං මහානිග්‍රොධං දිස්වා පරිස්සමවිනොදනත්ථං තස්ස මූලමුපගතො.

යෙ යෙ වජ්ජා හොන්ති, තෙ තෙ සන්ධාය ''යො ජීවිතත්ථිකො, සො නික්ඛමතු''ති භණති.

රාජා චොරෙ ගහෙත්වා යක්ඛස්ස දෙතීති මනුස්සා චොරකම්මා තො පටිවිරතා. තතො අපරෙන සමයෙන නවචොරානං අභාවෙන පුරාණචොරානඤ්ච පරික්ඛයෙන බන්ධනාගාරානි සුඤ්ඤානි අහෙසුං.

රාජා අම්හාකං පිතරං අම්හාකං පිතාමහං පෙසෙතීති මනුස්සා බොභං කරිස්සන්ති, මා වො එතං රුච්චීති වාරෙසි.

නත්ථි දෙව නගරෙ දාරකො ඨපෙත්වා අන්තෙපුරෙ තව පුත්තං ආළවකකුමාරන්ති.

අථ ඛො ආළවකො යක්ඛො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොච නික්ඛම සමණාති. සාධාවුසොති භගවා නික්ඛමි. පවිස සමණාති. සාධාවුසොති භගවා පාවිසි. දුතියම්පි ඛො ඔළවකො යක්ඛො භගවන්තං එතදවොච නික්ඛම සමණාති. සාධාවුසොති භගවා නික්ඛමි. පවිස සමණාති. සාධාවුසොති භගවා පාවිසි. තතියම්පි ඛො ආළවකො යක්ඛො භගවන්තං එතදවොච නික්ඛම සමණාති. සාධාවුසොති භගවා නික්ඛමි. පවිස සමණාති. සාධාවුසොති භගවා පාවිසි. චතුත්ථම්පි ඛො ආළවකො යක්ඛො භගවන්තං එතදවොච නික්ඛම සමණාති. න ඛ්වාහං තං ආවුසො නික්ඛමිස්සාමි. යං තෙ කරණීයං, තං කරොහීති. පඤ්හං තං සමණ පුච්ඡිස්සාමි, සචෙ මෙ න බ්‍යාකරිස්සසි, චිත්තං වා තෙ ඛිපිස්සාමි, හදයං වා තෙ ඵාලෙස්සාමි, පාදෙසු වා ගහෙත්වා පාරගඞ්ගාය ඛිපිස්සාමීති. න ඛ්වාහං තං ආවුසො පස්සාමි සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය, යො මෙ චිත්තං වා ඛිපෙය්‍ය හදයං වා ඵාලෙය්‍ය පාදෙසු වා ගහෙත්වා පාරගඞ්ගාය ඛිපෙය්‍ය. අපිච ත්වං ආවුසො පුච්ඡ යදා කඞ්ඛසීති.

කො සො භගවානාම, යො මම භවනං පවිට්ඨොති ආහ.

න ත්වං ආවුසො ජානාසි භගවන්තං අම්හාකං සත්ථාරං, යො තුසිතභවනෙ ඨිතො පඤ්චමහාවිලොකිතං විලොකෙත්වාතිආදිනා නයෙන යාව ධම්මචක්කපවත්තනා කථෙන්තා පටිසන්ධිආදීසු ද්වත්තිංසපුබ්බනිමිත්තානි වත්වා ඉමානිපි ත්වං ආවුසො අච්ඡරියානි නාද්දසාති චොදෙසුං.

පස්සථ දානි තුම්හාකං වා සත්ථා මහානුභාවො, අහං වාති දක්ඛිණපාදෙන සට්ඨියොජනමත්තං කෙලාසපබ්බතකූටං අක්කමි.

යං නූනාහං කෙනචි අජෙය්‍යං දුස්සාවුධං මුඤ්චෙය්‍යන්ති.

ඉදං කාරණං මෙත්තාවිහාරයුත්තො සමණො, හන්ද නං රොසෙත්වා මෙත්තාය වියොජෙමීති ඉමිනා සම්බන්ධෙනෙතං වුත්තං, අථ ඛො ආළවකො යක්ඛො යෙන භගවා…පෙ…. නික්ඛම සමණාති.

“සුබ්බචො වතායං සමණො එකවචනෙනෙව නික්ඛන්තො, එවං නාම නික්ඛමෙතුං සුඛං සමණං අකාරණෙනෙවාහං සකලරත්තිං යුද්ධෙන අබ්භුය්‍යාසින්ති මුදුචිත්තො හුත්වා පුන චින්තෙසි –

සුබ්බචො අයං සමණො නික්ඛමාති වුත්තො නික්ඛමති. පවිසාති වුත්තො පවිසති. යංනූනාහං ඉමං සමණං එවමෙව සකලරත්තිං කිලමෙත්වා පාදෙ ගහෙත්වා පාරගඞ්ගාය ඛිපෙය්‍යන්ති පාපකං චිත්තං උප්පාදෙත්වා චතුත්ථවාරං ආහ නික්ඛම සමණාති.

කිං සූධ විත්තං පුරිසස්ස සෙට්ඨං,
කිංසු සුචිණ්ණං සුඛමාවහාති;
කිංසු හවෙ සාදුතරං රසානං,
කථං ජීවිං ජීවිතමාහු සෙට්ඨන්ති;

සද්ධීධ විත්තං පුරිසස්ස සෙට්ඨං,
ධම්මො සුචිණ්ණො සුඛමාවහාති;
සච්චං හවෙ සාදුතරං රසානං,
පඤ්ඤාජීවිං ජීවිතමාහු සෙට්ඨන්ති.

සද්ධො සීලෙන සම්පන්නො,
යසො භොගසමප්පිතො;
යං යං පදෙසං භජති,
තත්ථ තත්ථෙව පූජිතොති වචනතො –

සච්චෙන වාචෙනුදකම්පි ධාවති,
විසම්පි සච්චෙන හනන්ති පණ්ඩිතා;
සච්චෙන දෙවො ථනයං පවස්සති,
සච්චෙ ඨිතා නිබ්බුතිං පත්ථයන්ති.

යෙකෙචිමෙ අත්ථි රසා පථබ්‍යා,
සච්චං තෙසං සාදුතරං රසානං;
සච්චෙ ඨිතා සමණබ්‍රාහ්මණා ච,
තරන්ති ජාතිමරණස්ස පාරන්ති.

කථංසු තරති ඔඝං, කථංසු තරති අණ්ණවං;
කථංසු දුක්ඛමච්චෙති, කථංසු පරිසුජ්ඣති.

සද්ධාය තරති ඔඝං, අප්පමාදෙන අණ්ණවං;
වීරියෙන දුක්ඛමච්චෙති, පඤ්ඤාය පරිසුජ්ඣති.

කථංසු ලභතෙ පඤ්ඤං, කථංසු වින්දතෙ ධනං;
කථංසු කිත්තිං පප්පොති, කථං මිත්තානි ගන්ථති;
අස්මා ලොකා පරං ලොකං, කථං පෙච්ච න සොචතීති–

සද්දහානො අරහතං, ධම්මං නිබ්බානපත්තියා;
සුස්සූසං ලභතෙ පඤ්ඤං, අප්පමත්තො විචක්ඛණො.

පතිරූපකාරී ධුරවා, උට්ඨාතා වින්දතෙ ධනං;
සච්චෙන කිත්තිං පප්පොති, දදං මිත්තානි ගන්ථති.

අස්මා ලොකො පරං ලොකං, එවං පෙච්ච න සොචති.

යස්සෙතෙ චතුරො ධම්මා,
සද්ධස්ස ඝරමෙසිනො;
සච්චං දම්මො ධිති චාගො,
ස වෙ පෙච්ච න සොචති;

ඉඞ්ඝ අඤ්ඤෙපි පුච්ඡස්සු,
පුථූ සමණබ්‍රාහ්මණෙ;
යදි සච්චා ධම්මා චාගා,
ඛන්ත්‍යා භියොධ විජ්ජති.

කථං නු දානි පුච්ඡෙය්‍යං, පුථූ සමණබ්‍රාහ්මණෙ;
යොහං අජ්ජ පජානාමි, යො අත්ථො සම්පරායිකො.

අත්ථාය වත මෙ බුද්ධො, වාසායාළවිමාගමා;
යොහං අජ්ජ පජානාමි, යත්ථ දින්නං මහප්ඵලං.

සො අහං විචරිස්සාමි, ගාමා ගාමං පුරා පුරං;
නමස්සමානො සම්බුද්ධං, ධම්මස්ස ච සුධම්මතං.

ඉමං කුමාරං සතපුඤ්ඤලක්ඛණං,
සබ්බඞ්ගුපෙතං පරිපුණ්ණබ්‍යඤ්ජනං;
උදග්ගචිත්තො සුමනො දදාමි තෙ,
පටිග්ගහ ලොකහිතාය චක්ඛුමාති.

දීඝායුකො හොතු අයං කුමාරො,
තුවඤ්ච යක්ඛ සුඛිතො භවාහි;
අබ්‍යාධිතා ලොකහිතාය තිට්ඨථ;
අයං කුමාරො සරණමුපෙති බුද්ධං…පෙ…. ධම්මං…පෙ…. සඞ්ඝං.

මහාවග්ගසංයුත්ත අට්ඨකථා

එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා සාරිපුත්තො මගධෙසු විහරති නාලකගාමකෙ ආබාධිකො දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. චුන්දො ච සමණුද්දෙසො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස උපට්ඨාකො හොති.

අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො තෙනෙව ආබාධෙන පරිනිබ්බායි. අථ ඛො චුන්දො සමණුද්දෙසො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පත්තචීවරමාදාය යෙන සාවත්ථි ජෙතවනං අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමො, යෙනා යස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි, එකමන්තං නිසින්නො ඛො චුන්දො සමණුද්දෙසො ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච ‘‘ආයස්මා භන්තෙ සාරිපුත්තො පරිනිබ්බුතො, ඉදමස්ස

පත්තචීවර''න්ති. අත්ථි ඛො ඉදං ආවුසො චුන්ද කථා පාභතං භගවන්තං දස්සනාය, ආයාමාවුසො චුන්ද, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිස්සාම, උපසඞ්කමිත්වා භගවතො එතමත්ථං ආරොචෙස්සාමාති. ''එවං භන්තෙ''ති ඛො චුන්දො සමණුද්දෙසො ආයස්මතො ආනන්දස්ස පච්චස්සොසි.

බුද්ධා නු ඛො පඨමං පරිනිබ්බායන්ති, උදාහු අග්ගසාවකාති.

අනුජානාතු මෙ භන්තෙ භගවා, අනුජානාතු සුගතො. පරිනිබ්බාන කාලො මෙ, ඔස්සට්ඨො මෙ ආයුසඞ්ඛාරොති.

කත්ථ පරිනිබ්බායිස්සසි සාරිපුත්තාති.

අත්ථි භන්තෙ මගධෙසු නාලකගාමෙ ජාතොවරකො, තත්ථාහං පරිනිබ්බායිස්සාමීති.

යස්ස දානි ත්වං සාරිපුත්ත කාලං මඤ්ඤසි, ඉදානි පන තෙ ජෙට්ඨකනිට්ඨ භාතිකානං තාදිසස්ස භික්ඛුනො දස්සනං දුල්ලභං භවිස්සති, දෙසෙහි නෙසං ධම්මන්ති ආහ.

අථ ඛො ආයස්මා ච ආනන්දො චුන්දො ච සමණුද්දෙසො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු, උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච ''අයං භන්තෙ චුන්දො සමණුද්දෙසො 'එවමාහ ආයස්මා භන්තෙ සාරිපුත්තො පරිනිබ්බුතො, ඉදමස්ස පත්තචීවර'න්ති. අපිච මෙ භන්තෙ 'මධුරක ජාතො විය කායො, දිසාපි මෙ න පක්ඛායන්ති, ධම්මාපි මං නප්පටිභන්ති ආයස්මා සාරිපුත්තො පරිනිබ්බුතො'ති'' සුත්වා–

අප්පකෙනපි මෙධාවී, පාභතෙන විචක්ඛණො;
සමුට්ඨාපෙති අත්තානං, අණුං අග්ගිංව සන්ධමන්ති.

යො පබ්බජී ජාතිසතානි පඤ්ච,
පහාය කාමානි මනොරමානි;
තංවීතරාගං සුසමාහිතින්ද්‍රියං;
පරිනිබ්බුතං වන්දථ සාරිපුත්තං.

ඛන්තිබලො පථවිසමො න කුප්පති,
නචාපි චිත්තස්ස වසෙන වත්තති;
අනුකම්පකො කාරුණිකො ච නිබ්බුතො,
පරිනිබ්බුතං වන්දථ සාරිපුත්තං.

චණ්ඩාලපුත්තො යථා නගරං පවිට්ඨො,
නීචමනො චරති කළොපිහත්ථො;
තථා අයං විහරති සාරිපුත්තො,
පරිනිබ්බුතං වන්දථ සාරිපුත්තං.

උසභො යථා ඡින්නවිසාණකො,
අහෙඨයන්තො චරති පුරන්තරෙ වනෙ;
තථා අයං විහරති සාරිපුත්තො;
පරිනිබ්බුතං වන්දථ සාරිපුත්තන්ති.

අපිච මෙ භන්තෙ මධුරකජාතො විය කායො.

කිං නුඛො තෙ ආනන්ද සාරිපුත්තො සීලක්ඛන්ධං වා ආදාය පරිනිබ්බුතො, සමාධික්ඛන්ධං වා ආදාය පරිනිබ්බුතො, පඤ්ඤාක්ඛන්ධං වා ආදාය පරිනිබ්බුතො, විමුත්තික්ඛන්ධං වා ආදාය පරිනිබ්බුතො, විමුත්ති ඤාණදස්සනක්ඛන්ධං වා ආදාය පරිනිබ්බුතොති.

නනු තං ආනන්ද මයා පටිකච්චෙව අක්ඛාතං සබ්බෙහි පියෙහි මනාපෙහි නානාභාවො විනාභාවො අඤ්ඤථාභාවො, තං කුතෙත්ථ ආනන්ද ලබ්භා ''යං තං ජාතං භූතං සඞ්ඛතං පලොකධම්මං, තං වත මාපලුජ්ජී''ති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

දසකනිද්දෙස

තත්ථ කතමං තථාගතස්ස ඨානඤ්ච ඨානතො අට්ඨානඤ්ච අට්ඨානතො යථාභූතං ඤාණං. ඉධ තථාගතො ‘‘අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො කඤ්චි සඞ්ඛාරං නිච්චතො උපගච්ඡෙය්‍ය නෙතං ඨානං විජ්ජතී’’ති පජානාති, ‘‘ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං පුථුජ්ජනො කඤ්චි සඞ්ඛාරං නිච්චතො උපගච්ඡෙය්‍ය ඨානමෙතං විජ්ජතී’’ති –

කම්මතො ද්වාරතො චෙව;
කප්පට්ඨිතියතො තථා;
පාකසාධාරණාදීහි;
විඤ්ඤාතබ්බො විනිච්ඡයො.

මයා භන්තෙ උප්පන්නො චොරො න සක්කා පටිබාහිතුං, සඞ්ඝො පරසමුද්දං ගච්ඡතු, අහං සමුද්දාරක්ඛං කරිස්සාමීති.

ආවුසො මහාසොණ අභිරුහ මහාඋලුම්පන්ති.

නාහං භන්තෙ තුම්හෙසු අගච්ඡන්තෙසු ගමිස්සාමීති යාවතතියං කථෙත්වාපි ථෙරං ආරොපෙතුං අසක්කොන්තා නිවත්තිංසු.

එවරූපස්ස නාම ලාභග්ගයසග්ගප්පත්තස්ස සරීරධාතුනිචයට්ඨානං අනාථං ජාතන්ති චින්තයමානො නිසීදි.

භන්තෙ එතං පණ්ණබාදකමනුස්සානං වසනට්ඨානං, ධූමො පඤ්ඤායති, අහං පුරතො ගමිස්සාමීති ථෙරං වන්දිත්වා අත්තනො භවනං අගමාසි. ථෙරො සබ්බම්පි භයකාලං පණ්ණඛාදකමනුස්සෙ නිස්සාය වසි.

ආවුසො මහාසොණ භික්ඛාහාරො පඤ්ඤායතීති වත්වා පත්තචීවරං ආරොපෙත්වා චීවරං පාරුපිත්වා පත්තං නීහරිත්වා අට්ඨාසි.

මහාසොණත්ථෙරො පඤ්චභික්ඛුසතපරිවාරො මණ්ඩලාරාමවිහාරං පත්තො, එකෙකො නවහත්ථසාටකෙන සද්ධිං එකෙකකහාපණග්ඝනකං පිණ්ඩපාතං දෙතූති මනුස්සෙ අවොචුං.

අනායතනෙ නට්ඨානං අත්තභාවානං පමාණං නත්ථි, බුද්ධානං උපට්ඨානං කරිස්සාමීති චෙතියඞ්ගණං ගන්ත්වා අප්පහරිතං කරොති.

මයං තාව මහල්ලකා, ඉදං නාම භවිස්සතීති න සක්කා ජානිතුං, තුවං අත්තානං රක්ඛෙය්‍යාසීති.

කහං වත්තබ්බකනිග්‍රොධත්ථෙරො, කහං වත්තබ්බකනිග්‍රොධත්ථෙරොති පුච්ඡිත්වා තස්ස සන්තිකං අගමංසු.

කිං ථෙරො පියායතීති.

කීදිසො ථෙරොති.

ධම්මසකටස්ස අක්ඛො භිජ්ජති අක්ඛො භිජ්ජතීති පරිදෙවමානො විචරි.

8. සම්මප්පධානවිභඞ්ග

1. සුත්තන්තභාජනීයවණ්ණනා

චත්තාරොමෙ ආවුසො සම්මප්පධානා. කතමෙ චත්තාරො. ඉධාවුසො භික්ඛු අනුප්පන්නා මෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා උප්පජ්ජමානා අනත්ථාය සංවත්තෙය්‍යුන්ති ආතප්පං කරොති, උප්පන්නා මෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අප්පහීයමානා අනත්ථාය සංවත්තෙය්‍යුන්ති ආතප්පං කරොති, අනුප්පන්නා මෙ කුසලා ධම්මා අනුප්පජ්ජමානා අනත්ථාය සංවත්තෙය්‍යුන්ති ආතප්පං කරොති, අනුප්පන්නා මෙ කුසලා ධම්මා අනුප්පජ්ජමානා අනත්ථාය සංවත්තෙය්‍යුන්ති ආතප්පං කරොති, උප්පන්නා මෙ කුසලා ධම්මා නිරුජ්ඣමානා අනත්ථාය සංවත්තෙය්‍යුන්ති ආතප්පං කරොතීති.

උපජ්ඣායො මෙ අතිවිය පසන්නචිත්තො වන්දති, කිං නු ඛො පුප්ඵානි ලභිත්වා පූජං කරෙය්‍යාසීති චින්තෙසි.

‘‘කදා ආගතොසීති පුච්ඡි’’

ත්වං අම්හෙ උච්චාකුලාති සල්ලක්ඛෙසි.

16. ඤාණවිභඞ්ග

10. දසකනිද්දෙසවණ්ණනා

එකිස්සා ලොකධාතුයා

අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං එකිස්සා ලොකධාතුයා ද්වෙ අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා අපුබ්බං අචරිමං උප්පජ්ජෙය්‍යුං, නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති.

අජ්ජ සත්ථා පරිනිබ්බායති, අජ්ජ සාසනං ඔසක්කති, පච්ඡිමදස්සනං දානි ඉදං අම්හාකන්ති දසබලස්ස පරිනිබ්බුතදිවසතො මහන්තතරං කාරුඤ්ඤං කරිස්සන්ති.

එකපුග්ගලො භික්ඛවෙ ලොකෙ උප්පජ්ජමානො උප්පජ්ජති අච්ඡරියමනුස්සො, කතමො එකපුග්ගලො තථාගතො භික්ඛවෙ අරහං සම්මාසම්බුද්ධොති.

ඣානවිභඞ්ග

සුත්තන්තභාජනීය

අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති.

සතො සම්පජානො අභික්කමති,
සතො සම්පජානො පටික්කමතීති වුත්තං.

කින්නු මෙ එත්ථ ගතෙන අත්ථො අත්ථි නත්ථීති අත්ථානත්ථං පරිග්ගහෙත්වා අත්ථපරිග්ගණ්හනං සාත්ථකසම්පජඤ්ඤං.

ආමිසතොපි වඩ්ඪී අත්ථොයෙව, තං නිස්සාය බ්‍රහ්මචරියා නුග්ගහාය පටිපන්නත්තාති වදන්ති.

මයා පබ්බජිතදිවසතො පට්ඨාය භික්ඛුනා සද්ධිං ද්වෙකථා නාම නකථිතපුබ්බා, අඤ්ඤස්මිං දිවසෙ උපරිවිසෙසං නිබ්බත්තෙස්සාමීති චින්තෙත්වා ''කිං භන්තෙ''ති පටිවචනං අදාසි.

භන්තෙ එතෙ මනුස්සා තුම්හාකං කිංහොන්ති, මාතිපක්ඛතො සම්බන්ධා පිතිපක්ඛතොති.

ආවුසොයං මාතාපිතූහිපි දුක්කරං, තං එතෙ මනුස්සා අම්හාකං කරොන්ති, පත්තචීවරම්පි නො එතෙසං සන්තකමෙව, එතෙසං ආනුභාවෙන නෙව භයෙ භයං න ඡාතකෙ ඡාතකං ජානාම, එදිසානාම අම්හාකං උපකාරිනො නත්ථීති තෙසං ගුණෙ කථෙන්තො ගච්ඡති.

කම්මට්ඨානං නාම අත්ථීතිපි සඤ්ඤං අකත්වා ගාමං පිණ්ඩාය පවිසිත්වා අනනුලොමිකෙන ගිහිසංසග්ගෙන සංසට්ඨො චරිත්වා ච භුඤ්ජිත්වා ච තුච්ඡො නික්ඛමති.

ආවුසො තුම්හෙ න ඉණට්ටා න භයට්ටා න ආජීවිකා පකතා පබ්බජිතා, දුක්ඛා මුච්චිතුකාමා පනෙත්ථ පබ්බජිතා. තස්මා ගමනෙ උප්පන්නකිලෙසං ගමනෙයෙව නිගණ්හථ. ඨානෙ, නිසජ්ජාය, සයනෙ උප්පන්නකිලෙසං සයනෙයෙව නිග්ගණ්හථාති.

අයං භික්ඛු තුය්හං උප්පන්නං විතක්කං ජානාති, අනනුච්ඡවිකං තෙ එතන්ති අත්තානං පටිචොදෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා අරියභූමිං ඔක්කමති.

අයං ථෙරො පුනප්පුනං නිවත්තිත්වා ගච්ඡති, කිං නුඛො මග්ගමූළ්හො උදාහු කිඤ්චි පමුට්ඨොති සමුල්ලපන්ති.

කින්නු ඛො එතෙ අම්හෙහෙව සද්ධිං න සල්ලපන්ති උදාහු අඤ්ඤ මඤ්ඤම්පි, යදි අඤ්ඤමඤ්ඤම්පි න සල්ලපන්ති, අද්ධා විවාදජාතා භවිස්සන්ති.

අඤ්ඤං උප්පජ්ජතෙ චිත්තං, අඤ්ඤං චිත්තං නිරුජ්ඣති;

අවීචි මනුසම්බන්ධො, නදී සොතොව වත්තති.

ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති.

සචෙ භික්ඛවෙ නන්දස්ස පුරත්ථිමා දිසා ආලොකෙතබ්බා හොති, සබ්බං චෙතසා සමන්නාහරිත්වා නන්දො පුරත්ථිමං දිසං ආලොකෙති 'එවං මෙ පුරත්ථිමං දිසං ආලොකයතො නාභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවිස්සන්තී'ති. ඉතිහ සාත්ථක සම්පජානො හොති. සචෙ භික්ඛවෙ නන්දස්ස පච්ඡිමා දිසා, උත්තරා දිසා, දක්ඛිණා දිසා, උද්ධං, අධො, අනුදිසා අනුවිලොකෙතබ්බා හොති, සබ්බං චෙතසා සමන්නාහරිත්වා නන්දො අනුදිසං අනුවිලොකෙති 'එවං මෙ අනුදිසං අනුවිලොකයතො…පෙ…. සම්පජානො හොතීති….

හවඞ්ගා වජ්ජනඤ්චෙව, දස්සනං සම්පටිච්ඡනං;
සන්තීරණං වොට්ඨබ්බනං, ජවනං භවති සත්තමං.

සමිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති.

සමිඤ්ජිතෙ පහාරිතෙති පබ්බානං සමිඤ්ජන පසාරණෙ.

කස්මා භන්තෙ සහසා හත්ථං සමිඤ්ජිත්වා පුන යථාඨානෙ ඨපෙත්වා සණිකං සමිඤ්ජිත්ථාති.

යතො පට්ඨාය මයා ආවුසො කම්මට්ඨානං මනසිකාතුං ආරද්ධො, න මෙ කම්මට්ඨානං මුඤ්ජිත්වා හත්ථො සමිඤ්ජිතපුබ්බො, ඉදානි පන මෙ තුම්හෙහි සද්ධිං කථයමානෙන කම්මට්ඨානං මුඤ්චිත්වා සමිඤ්ජිතො, තස්මා පුන යථා ඨානෙ ඨපෙත්වා සමිඤ්ජෙසින්ති.

සාධු භන්තෙ භික්ඛුනා නාම එවරූපෙන භවිතබ්බන්ති.

සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සම්පජානකාරී හොති.

පුග්ගලපඤ්ඤත්තිඅට්ඨකථා

එකකනිද්දෙස

කතමො ච පුග්ගලො සමයවිමුත්තො, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො කාලෙන කාලං සමයෙන සමයං අට්ඨ විමොක්ඛෙ කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා එකච්චෙ ආසවා පරික්ඛීණා හොන්ති. අයං වුච්චති පුග්ගලො සමයවිමුත්තො.

අසමයවිමුත්ත

කතමො ච පුග්ගලො අසමයවිමුත්තො, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො නහෙව ඛො කාලෙන කාලං සමයෙන සමයං අට්ඨවිමොක්ඛෙ කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා ආසවා පරික්ඛීණා හොන්ති. අයං වුච්චති පුග්ගලො අසමයවිමුත්තො. සබ්බෙපි අරිය පුග්ගලා අරියෙ විමොක්ඛෙ අසමයවිමුත්තා.

කුප්පාකුප්පනිද්දෙස

කතමො ච පුග්ගලො කුප්පධම්මො, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො ලාභී හොති රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපත්තීනං, සො ච ඛො න නිකාමලාභී හොති න අකිච්ඡලාභී න අකසිර ලාභී, න යත්ථිච්ඡකං යදිච්ඡකං යාවතිච්ඡකං සමාපජ්ජතිපි වුට්ඨාතිපි, ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති, යං තස්ස පුග්ගලස්ස පමාදමාගම්ම තා සමාපත්තියො කුප්පෙය්‍යුං. අයං වුච්චති පුග්ගලො කුප්පධම්මො.

සත්තක්ඛත්තුපරම සොතාපන්න

කතමො ච පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමො, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නො හොති අවිනිපාත ධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො, සො සත්තක්ඛත්තුං දෙවෙ ච මානුසෙ ච සන්ධාවිත්වා සංසරිත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරොති, අයං වුච්චති පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමො.

සොතාපන්න අධිප්පායය

සොතො සොතොති හිදං සාරිපුත්ත වුච්චති, කතමො නුඛො සාරිපුත්ත සොතොති. අයමෙව හි භන්තෙ අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො සොතො. සෙය්‍යථීදං, සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාසමාධීති. සොතාපන්නො සොතාපන්නොති හිදං සාරිපුත්ත වුච්චති, කතමො නුඛො සාරිපුත්ත සොතාපන්නොති. යො හි භන්තෙ ඉමිනා අරියෙන අට්ඨඞ්ගිකෙන මග්ගෙන සමන්නාගතො, අයං වුච්චති සොතාපන්නො, ස්වායං ආයස්මා එවංනාමො එවංගොත්තො ඉති වාති, ඉතිවා….

කොලං කොල සොතාපන්න

කතමො ච පුග්ගලො කොලං කොලො. ඉධෙකච්චො පුග්ගලො තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නො හොති අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො, සො ද්වෙ වා තීණි වා කුලානි සන්ධාවිත්වා සංසරිත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරොති, අයං වුච්චති කොලං කොලො.

එකබීජී සොතාපන්න

කතමො ච පුග්ගලො එකබීජී, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නො හොති අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො, සො එකංයෙව මානුසකං භවං නිබ්බත්තෙත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරොති, අයං වුච්චති පුග්ගලො එකබීජී.

සකදාගාමිනිද්දෙස

කතමො ච පුග්ගලො සකදාගාමී, ඉධෙ කච්චො පුග්ගලො තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුත්තා සකදාගාමී හොති සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරොති. අයං වුච්චති පුග්ගලො සකදාගාමී.